

✻ BUDAVÁRI ✻

2021. 08. ✻ II. ÉVF. 7. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS

MAGAZIN

FŐHAJTÁS SZENT ISTVÁN ELŐTT

Ajtók a világra

Interjú Havadtőy Sámuellel

Isten házának közelében

A Szent Katalin-templom története

Új könyv a polcokon:

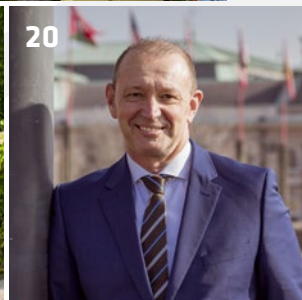
Mestermű születik

ND
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

BUDAVÁRI
PALOTANEGYED

KEDVES OLVASÓ!

TARTALOM

LÉLEKZET

- 4 Ajtók a világra
Beszélgetés Havadtöy Sámuel képzőművésszel
- 16 Mestermű születik – hiánypótló könyv készült
- 20 Festeni sem lehetne szebbet
Győrfi Pál a budai Várról

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

- 8 Főhajtás Szent István előtt
- 19 Századfordulós találkozások a Várkert Bazárban

TEMLOMOK A VÁRBAN

- 22 A tabáni Szent Katalin-templom újjászületései

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- 25 Hírek a Budavári Palotanegyedből

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

- 26 Ha az Aranyzarvas beszélni tudna

KÖZELKÉPEK

- 27 Keresztrejtvény

A Várkapitányság munkatársaival már több mint 3 éve dolgozunk a Budavári Palotanegyed megújításán. Ahogy visszaemlékszem a mögöttünk hagyott időszakra, talán nem is volt olyan nap, amikor valamilyen összefüggésben ne került volna szóba szívügyünk, a sok közül talán az egyik legkedvesebb feladatunk: a Szent István-terem rekonstrukciója.

A terem korhű helyreállításának kulisszatitkairól, érdekességeiről és a legfontosabb állomásokról e lap hasábjain is számtalanszor beszámoltunk, de a felújítás iránt érdeklődők nyomon követhették a fejleményeket közösségi oldalainkon, olvashattak róla hírleveleinkben, sőt a Budavári Történetek adásainak segítségével már a készülő terem belsejébe is bepillanthattak.

Augusztus 20-ától új időszakítás kezdődik a Szent István-terem történetében, hiszen immáron Önök is birtokba vehetik ezt a csodálatos helyiséget. Felfedezhetik, megnézhetik mindazt, amiről eddig olvastak, amit a filmekben vagy a közösségi médiában közzétett fotókon láttak. A terem elkészült: Önöknek építettük, és mostantól az Önöké. Fogadják legalább olyan szeretettel, amilyen lelkesedéssel és odaadással kollégáim építették.

Az elmúlt időszakban magam is sokat beszéltem a terem jelentőségéről, a hely kulturális és iparművészeti értékeiről, a felújítás érdekességeiről. Most, hogy elkészültünk, már csak egy, de annál fontosabb kötelességemnek kell eleget tennem.

Ez pedig nem más, mint a köszönetnyilvánítás. Köszönöm a Várkapitányság minden munkatársának azt az önfeláldozó, precíz és szakértő munkát, amit a Szent István-terem rekonstrukciója során végeztek. Köszönöm minden együttműködő partnerünk munkáját, akik tudásukkal, tapasztalatukkal, terveik-

kel, ötleteikkel, kétkezi munkájukkal lehetővé tették, hogy a magyar iparművészet e csodás alkotása régi fényében születhessen újjá itt, a budai Várban.

Szent Istvánhoz és a magyarokhoz méltó remekmű született.

*Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője*

BUDAVÁRI SÉTÁK, II. ÉVFOLYAM 7. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Kőrösi Gábor

Vezető szerkesztő: Németh Mónika Főmunkatársak: Csermely Gábor, Csúri Bence

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Kúti Klaudia, Leitner Karina, Nagy Nándor, Sándor Zsolt, Serfőző Melinda Fotók: Gyarmati Lili, Kárász Karolina, Thaler Tamás, Alamy, Budapesti Történeti Múzeum, Fortepan, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény, MTI, Országos Széchényi Könyvtár Digitális Képtár, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című online magazinműsorunkat YouTube-csatornánkon, és iratkozzon fel hírlevelünkre!

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

AJTÓK A VILÁGRA

Barokk minimalista, így jellemezte őt a kortárs művészet legendás kurátora, Arturo Schwarz. Festőművész és lakberendező. Londonban született magyar szülők gyermekeként, négyéves volt, amikor a család visszaköltözött Budapestre. 18 évesen a Sport szálló fizetőpincére volt a Feneketlen-tónál, alig hat évvel később saját lakberendezési üzletet nyitott New Yorkban. Kíváncsi, nyitott és kísérletező. Barátai között tudhatta Andy Warholt, Keith Haringet és John Lennont. A zenész tragikus halála után húsz évig alkottak egy párt Yoko Onóval. Havadtőy Sámuellel beszélgettünk.

Havadtőy Sámuel szentendrei műhelyében már több mint egy éve dolgozik azon, hogy államalapító királyunkhoz és a századfordulós iparművészekhez egyaránt méltó installáció fogadja a látogatókat az újjászülető Szent István-terem előterében, amely a kortárs képzőművészet eszköztárával és látásmódjával képez hidat múlt és jelen között.

✂ Az installáció Szent István Imre herceghez szóló intelmeit dolgozza fel. Ismerte korábban ezt a szöveget?

Csak annyira, mint mindannyian, akik Magyarországon jártunk iskolába. Talán soha nem is mélyedtem volna el benne komolyabban, ha nem érkezik ez a felkérés, hogy készítsek installációt a Szent István-terem újjászületése alkalmából. Már önmagában azt is egy kisebb csodának élttem meg a járványhelyzet közepette, hogy volt okom nap mint nap bemenni a műterembe. Aztán ahogy egyre inkább elmélyültem a szövegben, és elkezdtem egyre jobban megismerni, mi is az, amire nekem reflektálnom kell, egy valóban izgalmas és összetett téma bontakozott ki előttem.

Nemcsak Szent István alakját szerettem volna megidézni, hanem azt a fantasztikus szaktudást is, amellyel a terem készült.

Szent István a fiának írta ezeket az intelmeket. Jól átgondolt tanácsok voltak, amelyekkel egy apa próbált olyan fontos morális alapvetéseket megfogalmazni a gyermeke számára, amelyek segíthetnek neki jó döntéseket hozni a jövőben, úgy a saját élete,

✂ Az installáció ajtajainak kék árnyalata Giottót idézi, a korai reneszánsz festőóriása használta előszeretettel ezt a színt vallásos témájú alkotásainál

mint a magyarság sorsa szempontjából. Ezek az üzenetek a mai napig helytállóak, tanulhatunk belőlük mi is. Remélem, amikor a látogatók elolvassák majd az installáción szereplő idézeteket, kedvet kapnak, hogy az egész szöveget megismerjék.

✂ A tíz intelem tíz ajtó képében jelenik meg. Miért?

Az ajtóknak történetük van már az én életemben. Először a keresztút 14 stációjára reflektáltam velük: az *Ajtók* című sorozatban 14 csipkével borított ajtó szerepelt, amely-

ket lomtalanításokon találtam. Jézus kálváriájának megidézésével arra a kérdésre kerestem a választ, hogy mi, emberek, hogyan tudjuk feldolgozni a bennünket érő megpróbáltatásokat, hogyan tudunk együtt élni velük.

Akárcsak az *Ajtók* esetében, a Szent István-terem kapcsán készített installációnál is budapesti polgári lakások bontott ajtóival dolgoztam. Próbáltam egyfajta sajtóságos dialógusba kerülni a múlttal... Nemcsak Szent István alakját szerettem volna megidézni, hanem azt a fantasztikus szaktudást is, amellyel a századfordulón a terem készült. A korabeli iparművészet Ki mit tud?-ja volt ez: a legjobb emberek a legjobb munkákat végezték, a végeredményre pedig méltán lehetnek büszkéek a párizsi világiállításon. Szerettem volna, ha az installációban ez a szellemiség is megjelenik, ezért kortárs iparművészeket is bevontam a munkába.

✂ Hogyan kezdődött ez a történet az ajtókkal?

Egy ablakkal... 19 éves voltam, amikor sokévnnyi vágyakozás után végre sikerült megszöknöm Magyarországról. Az iskoláztatásom, bátran kijelenthetjük, meglehetősen hamar befejeződött. Egyetemek helyett viszont kijártam az élet iskoláját, és volt egy nagyon jó professzorom. Úgy hívták, Yoko Ono. Rengeteget

➡ A csipke Havadtőy Sámuel művészetének elmaradhatatlan attribútuma: festményei és szobrai mellett egy alkalommal egy teljes autót is bevont ezzel a különleges textíliával

jártunk múzeumba. Egyszer, még a hetvenes évek közepén elvitt a New York-i The Museum of Modern Artba, hogy megmutassa nekem a kedvenc műtárgyát. Duchamp egyik ready-made-je volt az, a *Fresh Widow*: egy zöldre festett francia ablak, fekete

üvegekkel. Akkor fedeztem fel, hogy egy műtárgy nemcsak vászon lehet olajfestékkel, hanem bármi a világon.

✿ **Egy ajtó például...**

Az ajtók számomra az emberi lehetőségeket szimbolizálják. Sok ajtó jön velünk szembe az életben. Általában

Sam HAVADTOY

nyithatók, át lehet menni rajtuk, mégis sokan az első vagy a második ajtó után megtorpannak. Vagy azért, mert félnek továbbmenni, vagy mert kényelmesen érzik magukat ott, ahová éppen megérkeztek. Mások vagyunk.

✿ **Őn nyitogat?**

Alig várom, hogy kinyissam a következőt. Tudni akarom, mit találok mögötte.

✿ **Mi kell ehhez? Kíváncsiság, bátorság?**

Mindkettő. És talán egy kis butaság. De mindig abból indulok ki: mégis, mi baj történhet?

✿ **Volt ajtó, amit nehezebb volt kinyitnia?**

Persze, nem is egy. Minden kapcsolat egy ajtó, amit sokszor könnyebb kinyitni, mint bezárni. Átmenni egy ajtón, az könnyű. Ott maradni a két ajtó között, az már nehezebb. Továbbmenni, és bezárni az ajtót magunk után, az a legnehezebb. Olyankor csak reménykedni lehet, hogy megéri továbbmennünk. Minden ajtónyitásnak ára van.

✿ **Az élettörténete tele van kalandos fordulatokkal. 1971-ben disszidált, előbb Londonba, majd New**

Yorkba ment. Kamaszként egy magyarországi életet nem is tudott volna elképzelni magának?

Mindig a szökés volt az egyetlen terv. 15 éves lehettem, amikor először láttam moziban az *Egy nehéz nap éjszakája* című filmet. Jó párszor megnéztem... Ha így is lehet élni, így is lehet fiatalnak lenni, akkor én menni akarok, gondoltam. Később, amikor már barátok voltunk, elmeséltem John Lennonnak, milyen sokat jelentett nekem ez a film. Nagyon nevetett.

A szüleim a második világháború után indultak Londonba szerencsét próbálni, ott találkoztak egymással, ott születtem és éltem négyéves koromig. Különös, de valahol hálás vagyok az apámnak azért, hogy 1956-ban úgy döntött, nem bír tovább küzdeni a honvágygal, és családotul visszaköltözött Magyarországra. Ha nem jött volna haza, akkor én Londonban nővök fel proligyerekként, és valószínűleg ebben a szellemiségben élelem le az egész életem. Így viszont, amikor Lennonnal találkoztam, nemcsak annyit tudtam neki elmondani, hogy ugyanabban az országban születünk, hanem volt egy kalandos történetem, amiben még a Beatles-film is kulcsszerepet játszott.

✿ **Hogyan találkoztak Lennonnal?**

1976-ban nyitottam New Yorkban egy lakberendezési üzletet, oda sétált be egy nap ő és Yoko Ono, mert megláttak a kirakatban két egyiptomi stílusú széket, és megakarták őket vásárolni.

✿ **Hogyan lesz egy disszidens magyar fiúnak lakberendező üzlete New Yorkban ennyire fiatalon, a hetvenes években?**

Olyan ez, mint amikor az embert bedobják a mély vízbe: vagy úszik, vagy elsüllyed. Úgy sikerült megszöknöm Magyarországról, hogy egy ismerősömnek köszönhetően elindulhattam egy kéthetes bulgáriai nyaralásra, Belgrádban azonban Olaszország felé vettem az irányt, és aztán

ára, de szerencsémre annyira el akarta adni a tulajdonos, hogy elfogadta a harmincezer dolláromat, a különbözetet pedig meghitelezte nekem. Ebben a házban rendeztem be aztán az üzletet.

✿ **Itt indult a közös történetük Johnnal és Yokóval.**

Először bútorokat vettek csak nálam, aztán hamarosan már lakberendezőként is dolgoztam nekik: John azzal bízott meg, rendezzem be Yoko dolgozószobáját. A végeredmény nagyon tetszett mindkettőjüknek,

akiknek dolgozunk, és lakberendezőként az egyetlen feladatomban, hogy az ő álmaikat valóra váltsam, de úgy, hogy még annál is jobb legyen, mint ahogyan ők elképzelték.

✿ **Egy idő után pedig a lakberendező mellett a képzőművészt is felfedezte magában.**

Mint sok más dolog az életemben, ez is csetlő-botló módon történt. Fiatal lakberendezőként sokszor kaptam olyan munkákat, amelyek olcsón, mégis ügyesen kellett megoldani. Festményekre általában

**A NYOLCVANAS ÉVEKBE
BELESZERETTEM A FESTÉSBE:
EZ A LEGSZABADABB
DOLOG, AMIT CSAK A VILÁGON
CSINÁLNI LEHET.**

meg sem álltam Londonig. Ott találkoztam később egy New Yorkban élő lakberendezővel és régiségkereskedővel, Stuart Greettel. Ő tanított meg mindenre, amit csak a lakberendezésről tudni érdemes.

Mindig elkísértem, amikor vásárolni ment az üzlete számára. Egy ilyen alkalommal vettem észre néhány kicsi kínai vázát, 100-150 dollárért lehetett megvenni darabját. Nagyon megtetszettek, ezért minden pénzemet rájuk költöttem. Egyszer nekem kellett berendezni az üzlet kirakatát, és ezeket a vázakat is kitettem. Bejött egy férfi, hogy megvenné őket, de azt válaszoltam, hogy nem eladók, kirakatdíszek csak. Aztán ajánlott értük közel harmincezer dollárt. Hamar meggondoltam magam...

Így már volt valamennyi tőkém, az egyik mellékutcában pedig rábukkantam egy régi, ötszintes családi házra. Száznegyvenezer dollár volt ugyan az

ezért felkértek a teljes lakás, majd a tengerparti, a floridai, a virginiai házaik berendezésére is.

Nagyon sok időt töltöttem velük, volt, hogy hetekig elkísértem őket mindenhol, ahová csak mentek, üzletekbe, galériákba. Figyeltem őket, beszélgettünk. 1978 végére már barátok voltunk. Csodálatos emberek voltak, soha nem értettem, hogyan tudtak ennyire ártatlanok és nyitottak maradni mindazok után, amin keresztülmentek.

A lakberendezés leginkább arról szól, hogy meg kell ismerni azokat,

már nem maradt pénz. Így kezdtem el képeket festeni: olyanokat, amelyek színben éppen illettek az új berendezéshez. Nagyon olcsók voltak, és mindössze egy Ő betűvel voltak aláírva. A nyolcvanas években aztán lett egy műtermem, és beleszerettem a festésbe: ez a legszabadabb dolog, amit csak a világon csinálni lehet. Már ennyivel is boldog lennék, de szerencsére valahogy elértem még azt is, hogy rajtam kívül mások is akadnak, akiknek tetszik, amit csinálok. Síríg tartó szerelem lesz ez már, úgy érzem... ✿

FŐHAJTÁS SZENT ISTVÁN ELŐTT

Augusztus 20-án, államalapító királyunk és a magyarság ünnepén nyitja meg kapuit a látogatók előtt a Budavári Palota déli összekötő szárnyában az a különleges helyiség, amely a huszadik század elején Európa élvonalába emelte a magyar iparművészetet.

A Szent István-terem jelentősége nem csupán abban állt, hogy méltó emléket állított legnagyobb királyunknak, hanem abban is, hogy lehetővé tette a korszak képző- és iparművészei számára, hogy megmutassák tudásuk legjavát. A második világháború pusztításainak, valamint az utána következő évtizedek fájó érdektelenségének áldozatul eső terem a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően hamarosan újra a régi fényében ragyoghat, korunk iparművészeinek éveken át tartó, nagyszerű munkájának eredményeként.

Országos Széchényi Könyvtár Digitális Képtár

LEGENDÁK, HA TALÁLKOZNAK

A 19. és 20. század fordulóján újjáépülő Budavári Palotának számos gazdagon díszített helyisége volt: a lakosztályok, illetve nagy méretű ünnepi terek mellett olyan különleges termek is épültek ekkor, amelyek a magyar történelem kiemelkedő alakjainak akartak emléket állítani. Az Árpádok előtt a Szent István-terem, a Hunyadiak előtt a Hunyadi Mátyás-terem tisztelgett, illetve külön helyiséget kaptak a Habsburgok is.

A történelmi termek közül a Szent István-terem készült el elsőként. Lét-rehozását Zsolnay Vilmos kezdeményezte, aki kérvényben folyamodott az uralkodóhoz, hogy engedélyezze számára egy majolikaburkolattal kivitelezett helyiség berendezését az újjászülető palotában: „azon legalázatosabb kérelemmel borulok Felsőleges Királyom Legkegyelmesebb Uram trón zsámolya elé: kegyeskedjék nekem megengedni, hogy az újonnan épülő királyi várpalotában egy magyar stílus szobát égetett agyagból a saját tervem szerint egészen berendezhesek és ezen szobát összes berendezésével együtt a párisi világkiállításon Felsőleges Királyom Legkegyelmesebb Uram dicsőítésére mint hű alattvalója legalázatosabb hódolójaként az összes népek és nemzetek színe előtt bemutathassam”.

Ybl Miklós halála után ekkor már Hauszmann Alajos irányította a palota újjáépítési munkáit, aki azonnal az ötlet mellé állt, azzal a kitételrel, hogy a terem berendezésében a Zsolnay kerámiák mellett más iparművészeti ágak jeles képviselőinek alkotásai is jelenjenek meg. A kivite-

✂ **A Szent István-termet 1902 februárjában adták át a Budavári Palota déli összekötő szárnyában, díszvacsera és bál kíséretében**

✂ **Hauszmann Alajos az alkotók felkutatása mellett maga is szívesen és sokat időzött ennek a különleges teremnek a tervezésével**

lezést maga Hauszmann felügyelte, a páratlan berendezés kialakításához pedig olyan alkotótársakat kért fel Zsolnay Vilmos mellé, mint Thék Endre asztalosmester, az első hazai bútorgyár megalapítója, Jungfer

Gyula, külföldön is ismert műlakatos és díszműkovács, vagy éppen Neuschloss Ödön és Marcel parkettagyárosok, akiknek csodás intarziás parkettái a kor számos középületét díszítették már. A legkiválóbb iparművészek mellé kiemelkedő képzőművészek is csatlakoztak: a századforduló magyar szobrászatának legendás alakja, Strobl Alajos, valamint a historizmus egyik legkiválóbb magyar festője, Roskovic Ignác is rajta hagyta kézjegyét a terem berendezésén.

✂ *„A tervező-építész legfőbb gondjai közé tartozik, hogy ki fogja tervét végrehajtani. Nekem e tekintetben nem kellett aggódnom, mert oly férfiakat hívtam föl a közreműködésre, a kikben már előre is meg volt a biztosítéka annak, hogy csak jót, csak kiváló alkotnak” – írta Hauszmann Alajos a csodálatos együttműködésről.*

Budapesti Történelmi Múzeum

PÁRBESZÉD JELEN ÉS MÚLT KÖZÖTT

A 11,27 méter hosszú, 6,42 méter széles és 5,50 méter magas Szent István-terem eltért a Budavári Palota alapvetően barokk és neobarokk stílusú belső tereitől: nagy ívű gesztusok helyett az intim, bensőséges kialakítás jellemezte, tele finom részletekkel.

Román stílusban készült, ám bizonyos pontokon megengedték maguknak az alkotók, hogy elrugaszkodjanak annak normáitól, és teret engedtek például a magyar ornamentikának, a magyaros jellegnek is.

A palota déli összekötő szárnyában található különleges terem egyediségét a négy nemes alapanyag, a fa, a textil, a kerámia és a fém harmóniája adta. A készítőik nem spóroltak sem az alapanyagban, sem a szakmúdságon, a legnagyobb odafigyeléssel álmodták meg és váltották valóra a terem berendezésének elemeit.

Azt, hogy micsoda világszínvonalú tudás birtokában voltak ezek a mesterek a századfordulón, mi sem mutatja jobban, mint hogy hosszú évek aprólékos munkájára, korunk iparművészeti szakértelmének legjavára volt szükség ahhoz, hogy augusztus 20-án újra megnyithassa

kapuit a látogatók előtt a Szent István-terem. Úgy, ahogy egykor Ferenc József is láthatta.

A történelmi szoba belső terének rekonstrukciója komoly kihívást jelentett a mai alkotók számára is. Rengeteg kutatómunkára, magas szintű szakmai és művészi tudásra volt szükség ahhoz, hogy eredeti formájában mutakozhasson meg ez a különleges helyiség. A látogatók a saját szemükkel is láthatják majd, hogy korunk szakemberei

✦ **A kerámiadiszek gyártását komoly tervezőmunka előzte meg: korabeli fotók, leírások és a Zsolnay-gyár próbadarabjai is segítettek a szakembereknek az eredeti színek rekonstrukálásában**

rei nemcsak tudásuk legjavát, de a szívüket-lelküket is beleadták a munkába.

A KERÁMIA ELEGANCIÁJA

A Szent István-terem falait a századfordulón Árpád-házi királyok és szentek kerámiaképei díszítették, pirogránit betétek díszlegtek a diófa falburkolatban és a mennyezet gerendái között, a terem közepén pedig egy több mint két méter széles és négy méter magas, mázas kerámiakandalló kapott helyet, amelynek főpárkányán Strobl Alajos Szent Istvánt ábrázoló kerámia mellszobra állt. Az ajtók feletti szupraportok, valamint a falakat díszítő égetett kerámiaképek Roskovics Ignác festőművésznek az Árpád-ház nagyjait mintázó olajfest-

✦ **Az Árpád-házi királyokat és szenteket ábrázoló kerámiasorozat Roskovics Ignác festményei alapján készült, amelyek ma is láthatók a Parlamentben**

A ZSOLNAY PORCELÁNMANUFAKTÚRA CSODÁSAN BIZONYÍTOTTA MÁR A 19. ÉS 20. SZÁZAD FORDULÓJÁN, HOGY KERÁMIÁN IS LEHET FESTŐI IGÉNYÜ, ANATÓMIAI PONTOSSÁGÚ KÉPET ALKOTNI.

ményei alapján készültek, és nem csupán a vonalvezetésben, de a színárnyalatok tekintetében is az eredeti képek pontos másai voltak: a tíz egész alakos portré Szent Imrét, I. Bélát, Szent Lászlót, Kálmánt, III. Bélát, II. Endrét, Szent Erzsébetet, IV. Bélát, Szent Margitot és III. Endrét ábrázolta.

A terem kerámiadiszéit egykor és most is a Zsolnay Porcelán-

manufaktúra pécsi gyárában készítették el. A szakemberek egykori mintadarabok, tervtörödékek és archív fotók alapján alkották újjá a 120-féle elemből, összesen hatszáznál is több darabból álló kerámiakandallót, amelynek egyes részei nyolctíz festési, mázolás, majd égetési fázison is átesetek az aranyozás előtt. A kandalló tűztér feletti homlokolda-

✦ **A hatalmas Zsolnay kandalló a középkori stílusú magas kürtőnek köszönheti különleges formáját**

lán az Árpád-ház címere jelenik meg, a párkányáról pedig Szent István mellszobra tekint le a látogatóra.

A Roskovics Ignác festményei alapján készült, kézzel festett kerámia képsorozat több mint három éven keresztül rekonstruálták a Zsolnay Porcelánmanufaktúra festőművész és porcelánfestő szakemberei. A munkában több eredeti próbaégetés is a segítségükre volt, ezeket és a régi fotókat alapul véve születtek újjá a csodálatos kompozíciók.

A FA TISZTASÁGA

A Szent István-terem egyik leglátványosabb eleme a diófából készült falburkolat volt, amelyet az aranyozás mellett majolikabetétek is díszítettek. A Zsolnay kandalló jobb és bal oldalán egy-egy asztalból, karosszékekből és taburettekből álló szalongszertartó állt. A bútorok, a mennyezet- és a falburkolat Thék Endre asztalosmester üzemében készültek, míg a dél-amerikai mahagóniból, vörös tölgyből és

👉 **A terem háromféle fából készült intarziás parkettáján ötféle minta látható: egy mandalamotívum és négy különböző sárkányábrázolás**

ben készítették, utána kerültek Thék Endre gyárába, ahol faszobrászok faragták ki azokat. A rekonstrukció során digitális szobrászok, valamint a közel hatvan éve fafaragással foglalkozó mester, Szabó István keltette életre a faragott mintadarabokat. Ezek alapján dolgoztak a többi között a Pápai Asztalos Kft. műhelyének

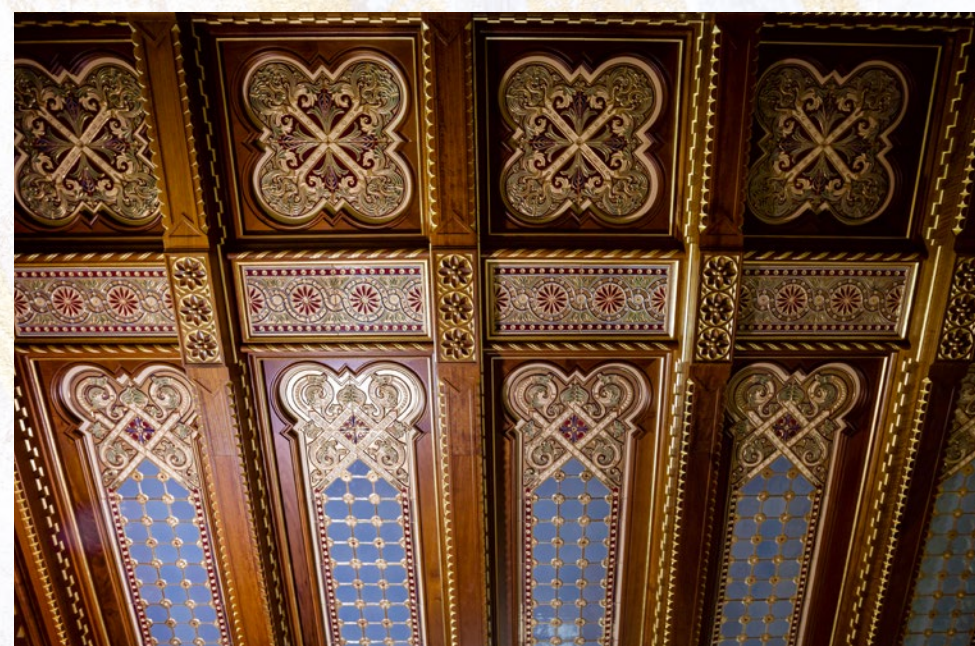
fekete diófából lerakott intarziás parkettát Neuschlosz Ödön és Marcel parkettagyárában készítették.

A terem faberendezését részletgazdag díszítés jellemezte, a díszítő-

👉 **A bútorok és a fa elemek színére, motívumaira a Lendvay utcai Groedel-villa berendezése alapján is lehetett következtetni, amelyet annak idején a Szent István-terem ihletett**

motívumokat a századfordulón Hauszmann Alajos egyik legközelebbi munkatársa, a festőként és tervezőként is elsőrangú Györgyi Géza tervezte. Gyakori volt közöttük a szív, valamint a román és a neoromán stílusra jellemző farkasfog, amely a faragott mellett festett változatban is megjelent.

A Szent István-terem díszítőmotívumainak gipszmintáit egykor Szabó Antal szobrász műhelyé-

👉 **Nem csupán a falburkolatot, de a terem mennyezetét is pirogránit betétek díszítik, amelyek napjainkban és a századfordulón is a Zsolnay-gyárban készültek**

vumai közé arannyal szőtték bele a magyar koronát.

A rekonstrukció gyártmánytervei az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében megtalálható mintadarabokból, valamint a szintén itt őrzött, fennmaradt textilfüggöny- és a falikárpitrészek felhasználásával készültek. Nagy kihívást jelentett a korhű megvalósításban, hogy az ezekhez szükséges különleges gyártási és kézimunka-technológiákat már csak nagyon kevés helyen ismerik Európában.

A textilmunkák újjászületéséért felelős, immár negyedszázada bizonyító magyar vállalkozás, a

szakemberei a Szent István-terem több részletén is. A munkájuk során újjászületett faragott minták az álmennyezetben, az ajtókon és a bútorokon lesznek láthatók, valamint a teljes falburkolaton, több mint kétméteres magasságig.

A TEXTÍLIA FINOMSÁGA

A Szent István-terem falait a Haas Fülöp és Fiai aranyosmaróti szövőgyárban készített, sötétkék színű selyem- és aranybrokát kárpit fedte, amelynek román ornamentikájú motí-

A KORHŰ ÚJJÁSZÜLETÉS EGYIK LEGNEHEZEBB FELADATA A MEGFELELŐ SZAKTUDÁSSAL BÍRÓ SZAKEMBEREK FELKUTATÁSA VOLT.

👉 **A bojtokhoz és a paszományokhoz a maximális hűség jegyében csak 24 karátos hernyóselyem aranyszálakat használtak fel**

Rovitex Kft. szakemberei – művészettörténészek, textiltervezők és restaurátorok bevonásával – több mint egy évig dolgoztak a Szent István-terem falikárpitjainak leszövéseén, a függönyök és a függönyszárak elkészítésén, valamint az ülőbútorok, a karosszékek és a taburették kárpitozásán. Alaposságukat jól mutatja, hogy nemcsak az anyaghasználat, de a szövet- és fonatstruktúrák, illetve a hímzés- és szövéstechnikák tekintetében is az eredeti mintákat követték.

A FÉM EREJE

A fa, a kerámia és a textíliák mellett a fém is csodálatosan érvényesül a Szent István-teremben. A terem bronzcsillárait és falikarjait annak idején Kissling Rudolf, a többi lakatosmunkát pedig – az ajtók és ablakok vasalatait, a kandallószerszámokat és a szellőzőrácsokat – Jungfer Gyula műhelye készítette.

A fém berendezési tárgyak modelljeit korabeli tervrajzrészletek, illetve több megvilágításból és szögéből készített archiv fotók segítségével készítették el a restaurálási munkákkal foglalkozó vállalkozás, a Salisbury Kft. munkatársai. Jelentősen megnehezítette a modellezést, hogy számolniuk kellett a fémöntvény természetesen zsugorodásával is, amit a bronz esetében nem mindig könnyű pontosan megállapítani. Mindez

viszont elengedhetetlen ahhoz, hogy a folyamat végén jól illeszkedjenek majd egymáshoz az egyes alkotóelemek. A modellek alapján kiöntötték a tárgyakat, majd a nyers öntvények cizellálása – a letompult felületi díszítmények éleesebbé tétele – következett. Ezt követte az aranyozás, majd az összeszerelés.

A különleges csillárokhoz üveget és drágaköveket, valamint egyedi gyár-

☞ A szakemberek eredeti tervtöredékek felhasználásával készítették el a modelleket, ezt követte az öntés, majd a cizellálás és az aranyozás folyamata

tású, úgynevezett Szent István-izzókat is felhasználtak a rekonstrukció során a szakemberek. Összesen 92 izzólámpa világítja majd meg a Szent István-terem berendezését, melyek

NAPJAINK SZAKEMBEREI NEMCSAK SZAKMAI TUDÁSUK LEGJAVÁT, DE SZÍVÜKET-LELKÜKET IS BELEADTÁK A MUNKÁBA.

három aranyozott bronzcsilláron és négy falikaron kapnak helyet. Az izzókat napjainkban a Tungsram nagykanizsai gyárában készítették el. Létrehozásuk azonban nem volt egyszerű feladat, hiszen két elvárásnak is meg kellett felelniük: egyrészt tökéletesen tükrözniük kell azt a formát, amely a századfordulón megalkotott eredeti, Wolfram-szálas darabok sajátja volt, másrészt szabályozható fényerővel is rendelkezniük kell, hogy megfeleljenek a mai kor elvárásainak. ✂

▶ A TEREM, AMELY NEGYEDSZER ÉPÜL FEL

A Szent István-terem egyedülálló berendezését – Ferenc József egyetértésével és támogatásával – a párizsi világkiállításon is bemutatták. Mielőtt azonban a francia fővárosba szállították volna az egész berendezést, felépítették a termet Thék Endre Üllői úti telepén, ahol maga az uralkodó is megtekintette 1900 februárjában. Hatalmas tömeg gyűlt össze a bútorgyár előtt a látogatás alkalmából. A bejáratnál Thék Endre fogadta Ferenc Józsefet, majd felvezette a Szent István-terem felépített berendezéséhez. Az ünnepi alkalomból a cégvezető Ruppich Károly nyolcéves kislánya, Lenke kis veressel üdvözölte a vendégeket, és virágcsokrot nyújtott át a szintén jelen levő Mária Valéria hercegasszonynak. Thék Endre darabról darabra bemutatta az uralkodónak a terem teljes berendezését. Nagy esemény volt ez a gyár életében: Ferenc József nem csupán a Szent István-terem

berendezését tekintette meg, de a vendégkönyvbe is beírta a nevét, sőt, még röviden körülnézett a gyár műhelyeiben is, ahol a munkások éljenezve fogadták az uralkodót.

A gondos tervezés és az élvonalbeli iparosmunka Párizsban elsöprő sikert hozott. A Szent István-terem az 1900-as világkiállításon hatalmas tetszést aratott a közönség körében, ráadásul a zsűri nagydíjjal is jutalmazta a munkát.

Méltó felavatására a Budavári Palotában 1902 februárjában került sor, díszvacsora és bál kíséretében. Udvari bálók során később is rendre megnyitották a termet, de József főherceg és felesége, Augustza főhercegnő is gyakran fogadott benne vendégeket, sőt, használták kártyaszobának is. A IV. Károly koronázását megelőző éjszakán folyamatos őrség mellett itt őrizték a Szent Koronát. A nyilvánosság elől sem volt elzárva ez a különleges helyiség: 1904-ben például 30 krajcár ellenében indított

a Várkapitányság palotabéli körtúrát, ennek egyik állomásaként a Szent István-termet is útba ejtették.

Akárcsak a Budavári Palotanegyed más épületei, a második világháborúban a palotának ez a szárnya is szörnyű találatokat kapott, a Szent István-terem az ostrom során szinte teljesen kiégett. Az a kevés érték, ami megmenekült, a háborús fosztogatásnak, illetve később a szocialista szellemiségű helyreállításhoz esett áldozatul. Évtizedekig kérdéses volt, hogy a magyar iparművészeti zsenialitás páratlan bizonyítékát láthatjuk-e még valaha eredeti formájában.

A Nemzeti Hauszmann Program keretein belül számos szakértő és iparművész évek óta dolgozik azon, hogy a legapróbb részletekig hűen újra megalkossák ezt a csodálatos helyiséget, amely 2021. augusztus 20-án végre megnyithatja kapuit a nagyközönség számára, az első napokban ingyenesen. ✂

FSZEK Budapest Gyűjtemény

ÚJ KÖNYV A POLCOKON BUDAPEST ÉS A VÁR ARANYKORÁRÓL

Sal Endre író, újságíró nem mindennapi sorsokról mesél legújabb könyvében. Történeteiben nem csupán a 19. és 20. század fordulójának budapesti mindennapjai elevenednek meg, de segítségükkel megismerkedhetünk a kor legnagyobbjainak, köztük a Budavári Palotanegyed építőinek színes fordulatokkal teli és nem utolsósorban rendkívül tanulságos életútjával is.

Miert hagyta hátra a fiatal Thék Endre Párizst, és tért vissza Magyarországra, hogy a francia főváros helyett inkább itthon nyissa meg első asztalosműhelyét? Mit keresett a legendás szobrász, Strobl Alajos lovagi páncélban a városligeti korcsolyázótó jegén? Milyen gyümölcs

termesztőjeként nyert a hazai kerámiagyártás felvirágoztatója, Zsolnay Vilmos aranyérmes egy nemzetközi versenyen? Valóban a fővárosi éjszakai élet közismert párbajhőse volt Donáth Gyula, a Habsburg-kapu turulmadarának szobrásza? Miért mondott le egyik legnagyobb szenvedélyéről, a vi-

torlázásról a kor építészóriása, Hauszmann Alajos? Tényleg szobafestőből vált a kor legnagyobb díszítőfestőjévé a Szent István-terem berendezéseinek aranyozásáért is felelő Scholtz Róbert? Hogyan hamisították már saját korában az állatszobrok virtuóza, ifj. Vastagh György alkotásait?

A KÖNYVBŐL A KIEGYEZÉS UTÁNI MAGYARORSZÁG MÁIG ÁMULATBA EJTŐ FEJLŐDÉSÉVEL KAPCSOLATBAN IS SOK ÉRDEKESSÉGET LEHET MEGTUDNI.

Különleges, mára elfeledett sorsok elevenednek meg a *Mestermű születik* című könyv lapjain, olyan kitűnő emberek életútját ismerhetjük meg általa, akikre nem csupán kulturális örökségük vagy társadalmi cselekedeteik jogán, de emberi példamutatásuk miatt is érdemes emlékezniük.

Sal Endre író, újságíró a népszerű *Újságmúzeum* Facebook-oldal életre hívójaként és a *Mi, magyarok* című könyv szerzőjeként évek óta elsődleges feladatának tekinti, hogy a történetmesélés eszköztárával hozza közelebb letűnt korok nagyjait a ma emberéhez, és az ő példájukon keresztül meséljen kitarásról, bátorságról, újrakezdésről, példamutatásról, találékonyságról, összetartozásról, vagyis csupa olyan dologról, amely az embert emberré teszi. Valódi kulturális misszió ez, mert nem csupán a történetek tanulságait, de azok szereplőit is szeretné életben tartani, így segítve a ma és a holnap generációit, hogy még jobban megérthessék, honnan érkeznek és milyen útvalót hoznak magukkal.

A *Mestermű születik* 45 fejezetben 45 különleges sorsot tár az olvasó elé: korabeli lapok híradásainak segítségé-

vel megrajzolt portrékon keresztül mutatja be a Budavári Palotanegyed századfordulós újjászületésének történetét, idézi meg nemcsak Budapest, de a magyar építészet, képző- és iparművészet fénykorát és annak legnagyobb alakjait is. A könyvből megtudhatjuk, milyen volt a főváros a századfordulón, hogy zajlott akkoriban egy olyan volumenű építkezés, mint a Budavári Palota újjáépítése. De akár azt is, hogyan éltek, miben hittek a kor meghatározó személyiségei, hogyan élték meg hazafiságukat, hogyan szerettek, hogyan egyeztettek össze művészetüket, hivatásukat a családi élettel. Nem egy hosszú lábujjgözetekkel ellátott, száraz életrajzi tényeket sorakoztató mű született Sal Endre munkája nyomán: akárcsak a századforduló Budapestje, a *Mestermű születik* is tele van élettel, nem csupán egy-egy alkotó szakmai életútja bontakozik ki általa, de megismerhetjük teljes személyiségét is, életének sorsfordulatait, döntéseinek következményeit.

„Nagy megtiszteltetés volt számomra, amikor a Nemzeti Hauszmann Program munkatársai felkértek, hogy kutassam fel és írjam meg

JUNGFER GYULA

IFJ. VASTAGH GYÖRGY

PODMANICZKY FRIGYES

ROSKOVICS IGNÁC

👉 **A kötet számos, ma már alig ismert vagy épp méltatlanul elfeledett századfordulós építész, képző- és iparművész élettörténetébe és pályafutásába nyújt bepillantást**

a századforduló nagyjainak élettörténetét – meséli Sal Endre a munkáról. – A könyvben a Budavári Palota újjáépítésében közreműködő építésszek, képző- és iparművészek mellett a Habsburg-dinasztia meghatározó alakjai is meglevenednek, akik a századfordulón maguk is részeivé váltak a Budavári Palotanegyed mindennapi életének. Hosszú hónapokat töltöttek azzal, hogy részleteibe menősen, a maga összes árnyalatával megismerjék egy-egy élettörténetet. Közülük sokan voltak rám nagy hatással. Kallina Mór például, a korszak egyik neves építész, akít egy építkezés hozott Bécsből Pestre 1870-ben, ám annyira megtetszett neki a pezsgő főváros, hogy magyar állampolgárságot kért, és 43 évig itt maradt. Ő tervezte a budai Várban a Nemzeti Hauszmann Program keretében hamarosan újjászülető Honvéd Főparancsnokság épületét. A Budavári Palota és Palotanegyed századfordulós fénykorát elhozó alkotók a maguk területén mindannyian világszínvonalat képviseltek, Hauszmann Alajos rendkívül jó érzékkel kérte fel őket az együttműködésre. Csodás épületek születtek egymás után a semmiből, itt összpontosult a magyar iparosság csúcsa. Nem mindennapi örökséget hagytak

**SAL ENDRE
ÍRÓ, ÚJSÁGÍRÓ**

Pályája elején a sport világa vonzotta, dolgozott az *Esti Hírlap* sportrovatának munkatársaként, majd a *Nemzeti Sport* úszás- és vízilabda-témájú szakírójaként. Később a *Képes Sport* főszerkesztője, majd a *Nemzeti Sport* főszerkesztő-helyettese és a *Sport and Style* főszerkesztője lett. Az utóbbi évtizedben szenvedélyesen kutatja az elismert vagy épp elfeledett magyar hírességek élettörténetét. 2017-ben indította útjára *Újságmúzeum* nevű Facebook-oldalát, ennek mára 166 ezernél is több követője van. 2019-ben jelent meg *Mi, magyarok* című könyve, amely olyan 20. századi tehetségekről szól, akik kényszerűségből elhagyták Magyarországot, hogy külföldön próbáljanak szerencsét, és érjenek el sikereket. Egy évvel később újabb könyve jelent meg *Mi, magyarok a századelőn* címmel, amely a 20. század eleji Magyarország izgalmas, elfeledett történeteit gyűjtötte csokorba.

ránk. Hiszek abban, hogy fontos mesélnünk róluk az utókornak, büszkének kell lennünk rájuk, meg kell ismernünk a sorsukat, a munkásságukat.”

A több mint kétszáz oldalas, gazdag archív fotóanyaggal illusztrált könyv visszarepíti olvasóját a századforduló időszakába, lebilincselő olvasmányélményt és izgalmas kulisszatitkokat kínál azoknak, akik szeretnék minél jobban megismerni a Budavári Palota nem mindennapi történetét. ✂

**NEMCSAK A CSODÁS ÉPÜLETEK
SZÜLETNEK ÚJJÁ A BUDAVÁRI
PALOTANEGYEDBEN,
DE A MÖGÖTTÜK HÚZÓDÓ
SZELLEMISSÉG IS.**

**SZÁZADFORDULÓS
TALÁLKOZÁSOK
A VÁRKERT BAZÁRBAN**

Nem csupán egyedi panorámája miatt vált az utóbbi években a budapestiek egyik legkedveltebb helyévé a Várkert Bazár, hanem színes kulturális kínálata miatt is, amely a koncertektől a táncelőadásokon és irodalmi esteken keresztül a kiállításokig terjed. A legújabb, Mesteri részletek című szabadtéri tárlat ezúttal a 19. és 20. század fordulójára, a Budavári Palota újjászületésének idejére kalauzolja el a látogatókat, miközben izgalmas kulisszatitkokat árul el az augusztus 20-án megnyíló Szent István-teremről is.

Milyen kihívásokat tartogatott a mai kor szakembereinek a századfordulós mesterek munkáinak újraalkotása? Miért olyan gyakori a szívotívum a Szent István-terem berendezési tárgyain? Mi adja a pirogránit képek különleges fényét? Hány elemből áll a teremben található Zsolnay kandalló, amelynek rekonstrukciója több mint öt évig tartott? Miért volt szükség európai szintű együttműködésre a terem függönyeinek újjászületéséhez?

Ilyen és hasonló kérdésekre kaphatunk választ, ha egy kellemes nyári délutánon vagy estén a Várkert Bazárba látogatunk: a kertbe vezet

rámpákon felsétálva olyan régi mesterek, legendás ipar- és képzőművészek jönnek velünk szembe, mint Théky Endre, Roskovic Ignác, Jungfer Gyula, Neuschlosz Ödön és Marcel, vagy éppen Hauszmann Alajos egyik legközelebbi munkatársa, Györgyi Géza.

A *Mesteri részletek* című tárlatnak köszönhetően megismerkedhetünk az eredeti tervek nyomán újjászülető Szent István-terem alkotóival, életükkel és munkásságukkal, művészi hitvallásukkal. Izgalmas kulisszatitkokat tudhatunk meg a Budavári Palota déli összekötő szárnyában található teremről, a többi között arról is olvashatunk, hogy

egy döntés, amelyet egy kislány hozott valamikor a múlt század negyvenes éveiben, hogyan segítette körünk szakembereinek munkáját.

A kiállítás az egyik legautentikusabb helyszínre került, ugyanis a Várkert Bazárban sétálva úgy ismerhetjük meg közelebbről a századforduló nagyjait, hogy közben az ő zsenialitásuk nyomát láthatjuk magunk körül, amerre csak nézünk. Az augusztus 20-án megnyíló, az első napokban ingyenesen látogatható Szent István-terem pedig újabb csodálatos bizonyítéka lesz az egykori mesterek páratlan szak tudásának. ✂

FESTENI SEM LEHET SZEBBET

Györfi Pált hosszú ideje ismeri az egész ország, az elmúlt időszakban pedig szinte mindennapos vendéggé vált az otthonokban, amikor nagy szakértelemmel, higgadtan informált a járvány elleni védekezéssel kapcsolatos tudnivalókról.

Az Országos Mentőszolgálat szóvivője a Nemzeti Hauszmann Program Facebook-oldalán megtekinthető kisfilmben elmeséli, hogy milyen emlékek kötik a budai Várhoz, ahol szívesen sétál szabadidejében.

Életkortól, érdeklődési körtől függetlenül ismerik a magyarok, ráadásul mindenki kedveli, és szakmailag, emberileg egyaránt hiteles személynek tartja. Györfi Pál két évtizede része az életünknek, időről időre beszámol nekünk súlyos balesetéről, a mentőszolgálat kéré-

seiről, jótanácsairól, az egészségünket érintő hírekről – mindig higgadtan, pontosan és egyértelműen. Az elmúlt hónapokban a koronavírus elleni védekezést segítette nyilatkozataival, tévés szerepléseivel, sőt, TikTok-videókkal is, hiszen célja volt, hogy minden korosztályt megszólít-

son a minél sikeresebb tájékoztatás érdekében.

Már gyerekkorától mentőtiszt szeretett volna lenni, és ezt az elhatározását a rá jellemző céltudatossággal meg is valósította, majd mentálhigiénés és PR-diplomát is szerzett, hogy így is segíthesse

➤ Györfi Pál közel húsz éve, 2004 óta képviseli szóvivőként az Országos Mentőszolgálat munkatársait

kollégáit. A művészet sem áll távol tőle: szülei zenészek voltak, így talán nem is olyan meglepő, hogy ő maga is tagja volt egy zenekarnak, és néha még ma is ír dalokat. Élete a munkáján kívül is sok szállal kötődik a fővároshoz, ugyanis Óbudán él a családjával, reggelente pedig a Margitszigeten szokott futni, de gyakran sétál a budai Várban is, amelyhez sok kedves emlék fűzi.

„A Vár nekem mindig fantasztikusan érdekes és izgalmas hely volt. Kisgyerekként a szüleim hoztak ide sétálni, cukrászdázni. Aztán felnőttkoromban is imádtam itt sétálgatni, és a jelenlegi életemnek egy fordulópontja is ide kötődik: a feleségemmel az első randevűnkön itt, a Korona cukrászdában ettünk egy sütit. Így aztán, amikor az eljegyzésre került a sor, akkor azt is itt szerveztem meg titokban úgy, hogy a gyűrű már elő volt készítve, ő pedig csak azt gondolta, hogy sétálni

jövünk a Várba” – emlékszik vissza a jeles napra.

Úgy véli, fontos, hogy törődjünk az értékeinkkel, vigyázzunk rájuk, legyen szó az egészségünkről, az emberi kapcsolatainkról vagy éppen az ország csodás helyszíneiről, így nem meglepő, hogy a gazdag múlttal rendelkező várbéli épületeknek is nagy rajongója: „Büszke vagyok arra, hogy ilyen csodálatos helyek vannak Magyarországon, amelyek közül is kiemelkedik a budai Vár. A Budavári Palota ráadásul rekonstrukció előtt áll, folyamatosan újul-

nak meg és szépülnek a sétányok, a kutak, és akkor még nem beszélünk azokról az emblematikus helyekről, mint a Mátyás-templom vagy például a Főörség, a Lovarda – ezek mind olyan gyönyörűek, hogy komolyan mondom, festeni sem lehet szebbet!”

Azért is tartja különösen megbecsülendőnek a budai Várban zajló rekonstrukciós munkálatokat, mert mint mondja, óriási kihívás úgy megőrizni a nemzeti értékeket, hogy közben mindig a lehető legjobb állapotban tartsuk őket. ✂

FONTOS, HOGY TÖRÖDJÜNK AZ ÉRTÉKEINKKEL, VIGYÁZZUNK RÁJUK, LEGYEN SZÓ AZ EGÉSZSÉGÜNKRŐL VAGY AZ ORSZÁG CSODÁS HELYSZÍNEIRŐL.

A TABÁNI SZENT KATALIN-TEMLOM ÚJJÁSZÜLETÉSEI

A Tabán Buda egyik lehangulatosabb városrésze. A vidéki derű szigete a nagyváros közepén. Különleges hely az itt található nevezetes templom is, tövében még egy cukrászda is megbújik, amelynek asztalkáinál, a templomfalak hús árnyában jólesik a merengés például az élet nagy kérdésein vagy akár a városrész történetének különös epizódjain.

A MAI TEMPLOM ELŐDJE

Egy itt álló Szent Gellért nevű templomról, amelyet a vértanú temetkezési helyének közelében emeltek a 12. században, Bonfini és Istvánffy Miklós is említést tesz.

Hogy meddig állt ez a templom, nem tudjuk biztosan. Utolsó említése 1526-os. Ezt követően vélhetően a budai fürdők és mecsetek építéséhez használták fel a romjait a törökök. De még ha állt is, keresztény istentiszteletet már bizonyosan nem tartottak itt, hiszen 1541-től egészen 1591-ig a budai keresztények számára ez csak a Várhegyen álló Mária Magdolna-templomban volt lehetséges.

A város 1686. évi felszabadítása után délszláv keresztények telepedtek le a környéken. Lelkipásztori szolgáltatásokat a helyi ferencesek vállalták magukra, 1702-től egy dzsámiból átalakított templomban. Ennek átépítése már az 1690-es években elkezdődött, és több évtizeden át tartott: az egykori kupola helyére tetőt emeltek, keresztet helyeztek rá, kapuépítményt toldottak az épülethez, a minaretet pedig visszabontották, és harangtornyot helyeztek rá.

Az 1730-as évekre a helyi hívő közösség lélekszámának növekedése miatt bővíteni kellett az épületet. Ezt egy karintiai építőmester, Christian Obergruber vezette. A templomot új hajóval toldták meg, kriptát építettek alá, 1750 körül pedig átalakították a homlokzatot is, amelyre egy kökereszt, két kőváza, valamint Szent Katalin, Szent András és Szent Péter szobrai kerültek. Új harangtornyot is emeltek négy új haranggal, a templom pedig új szőszéket, főoltárt és mellékoltárokat kapott.

BÉKÉS EGYÜTTÉLÉS

Száz évvel később a templom ismét szűkös lett. 1765-ben ezért lebontották a szentélyt, és helyére újat építettek egy hajószakasszal kibővítvé. Érdekes, hogy az építkezést a bécsi haditanács csak azzal a feltétellel engedélyezte, hogy háború esetén a terület átjárhatósága érdekében a budaiak azonnal lebontják a bővítményeket.

Ekkoriban egyre több új lakos érkezett a környékre, főként német nyelvterületről. A hívek száma tehát egyre csak nőtt, és az egykori délszláv közös-

☑ *Tabáni Krisztus: a templom 12. századi timpanontöredéke, eredetije a Budapesti Történeti Múzeumban látható*

ség immár négy nyelvűvé vált: északi és déli szlávok, németek és magyarok alkották. A korabeli egyházi iratok külön kiemelik a helyi színes közösség hitéleti buzgalmát: a jegyzőkönyvek tanúsága szerint az itt élők egyöntetűen kevésnek tartották, hogy csak vasárnap és ünnepnapokon járhatnak templomba, így számukra hétközben is több misét kellett tartani.

A nemzetiségi összetétel átalakulásával párhuzamosan megváltozott a prédikációk nyelve is. A prédikációkat és szentbeszédet ekkor már felváltva tartották illír és német nyelven a ferencesek, akiknek kiválasztásában a nyelvismeret kulcsszerepet játszott. A plébánia egy saját iskolát is fenntartott, ahol szintén két nyelven folyt az oktatás.

A mai templom elődje egykor csodatévő hírében állt. Számos régi történetirő beszámol az itt történt csodás gyógyulásokról, például Paulus Jovius, Istvánffy Miklós és Bonfini is.

A 19. század első fele szerencsétlen eseményeket hozott: először egy tűzvész pusztította el csaknem a teljes berendezését és a tornyot, majd a szabadságharc idején szenvedett komoly sérüléseket az épület. A helyreállítás során eklektikus stílusban átalakították a főhomlokzatot, ahová fülkéket helyeztek el szobrokkal, és a palatetőt is lecserélték. Elbontották a templom nyugati falához épült sekrestyét, helyette a szentély másik oldalán építettek újat.

Az első világháborúban ugyan nem érték jelentősebb károk, de négy nagy

☛ **A budai Vár látképe a negyvenes években: az előtérben az 1945-ben ledőzerolt szerb ortodox székes-egyházzal és az Alexandriai Szent Katalin-templommal**

☛ **A tabáni Szent Katalin-templomot manapság újra a hagyományokhoz méltó aktív hitélet jellemzi. Gyönyörű belső terébe mindig érdemes betérni a tartalmas lelki és szellemi felüdülésre vágyóknak**

harangját beöntötték. 1945-ben azonban a budai Vár körüli harcok fontos pontján álló, német katonaságtól megszállt Szent Katalin-templomot ágyú- és bombatalálat érte, ezek szétzúzták a középső főpillért, tönkretették a padlózatot, a tetőzetet, a tornyot, betörték az üveglablakokat.

ÚJABB TALÁLAT, ÚJABB ÁTALAKÍTÁSOK

A harcok után elsőként a legkevésbé sérült Mária-kápolnát hozták rendbe, őszre sikerült a templom sérült oldalát és a tetőt is kijavítani, majd a következő évben a nyílászárókat, oltárokat és a berendezést is pótolták. Hamarosan mégis repedések jelentkeztek a templom boltozatán. Kiderült, hogy a 19. században utólag beépített szerkezeti vasak nem képesek ellenállni a nyomásnak. Amikor pedig 1956-ban az épület újabb találatot kapott, már életveszélyessé vált.

Mindez 1957-ben már egy nagyszabású felújítást tett szükségessé. Vasbeton keretszerkezet került a templom köré, megerősítették a főhajó boltozatát, és leegyszerűsített formában helyreállították a főhomlokzatot is. Nem sokkal később a II. vatikáni zsinat szellemében a szentélyt is átalakították, elbontották a rácsozatát, a miseasztalt jelenlegi helyére tették, és felállították az igehirdető pulpust. Az 1970-es és 80-as években komfortosították a sekrestye épületét, új burkolatot kapott a templomtér padlózata, új keresztet helyeztek a toronysisakra. 2002-ben a templom külső homlokzatát is átfestették.

A korábban virágzó hitélet a második világháború után hanyatlásnak indult. 1948-ban még egy ünnepséget rendeztek a templom fennállásának 900. évfordulója alkalmából, ahová Mindszenty bíboros is ellátogatott, ezt követően viszont egyre szűkültek a lehetőségek. Az egyházközség súlyos anyagi gondokkal küzdött, feloszlatták szeretetotthonukat, elvették a kultúrtermeit, a gellérthegyi utolsó stációt, a kápolnát pedig egy éjjel váratlanul lerombolták. A hívek a kommunista államberendezkedés vállalással kapcsolatos nézetei miatt félelemmel mentek templomba egészen a 90-es évekig, amikor viszont újra lehetőség nyílt a szabad, aktív hitélet újjáélesztésére. ✂

Fotópan/Archív für Zeitgeschichtliche ETH Zürich/Agnes Hirschi

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban voltak, de sokszor el is voltak zárva a látogatók elől. Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra. Reméljük, ez is elősegíti, hogy a jövőben is megtiszteljenek bennünket figyelmükkel, bizalmukkal.

▶ MEGKEZDJÜK A JÓZSEF FŐHERCEGI PALOTA REKONSTRUKCIÓJÁT

Megkezdjük a József főhercegi palota, valamint a hozzá tartozó palotakert és a neoreneszánsz istálló rekonstrukcióját. Az építkezés előkészítése régészeti feltárással kezdődik, majd a törmelékek elszállításával és a tereprendezéssel folytatódik. Jelenleg csak a palota építésének előkészítése kezdődik meg, sem a nyugati kertek, sem az új várgarázs kialakítása, vagy annak előkészítése nem indul el most. A munkálatok ideje alatt a Szent György utca Tabán felőli oldalát le kell zárunk a gyalogosforgalom elől, az esetleges további korlátozásokról a helyszínen kihelyezett táblákon és Facebook-oldalunkon is folyamatosan tájékoztatást nyújtunk.

▶ MEGÚJÍTJUK A VÁRFALAKAT

A várfalak fejlesztésének célja, hogy megszűnjene a balesetveszélyes szakaszok, és a látogatók eddig be nem járható területekre is eljuthassanak. A felújítás első ütemében

megkezdjük a munkálatokat a déli kertek területén, a Habsburg-kapunál, illetve az Ellyps sétány déli részén, a Lánchíd utca környezetében. Jelenleg a Szarvas tér felől nem lehet feljutni a Várba a palotakerteken keresztül. Kérjük, a Tabán felől használják a Palota utat, a Duna felőli oldalon pedig a Várkert Bazáron keresztül közlekedjenek.

▶ ELINDUL A VÖRÖSKERESZT EGYLET EGYKORI SZÉKHÁZÁNAK REKONSTRUKCIÓJA

Hamarosan, a teljes körű régészeti feltárás után, elindul a Vöröskereszt Egylet egykori székházának újjáépítése is a Dísz téren. A rekonstrukciós munkálatok miatt a területet körülvevő járdát és a Hunyadi János úti buszparkolósávot le kell zárni. A közúti forgalom fenntartása érdekében a Dísz téri parkolósíziget egy része megszűnik. A Várkapitányság az I. kerületi önkormányzat részére ingyenes, korlátozott számú parkolási lehetőséget biztosít a Palota úti mélygarázsban.

▶ FELTÁRÁSOK A DÉLI KERTEKBEN

Szeptember elején kezdjük meg a déli kertek régészeti próbafeltárását, ezért átmenetileg, körülbelül egy hónapra le kell zárunk a Kemál Atatürk sétány keleti és nyugati oldalát. Ez azonban nem érinti a gyalogosforgalmat, ez idő alatt is akadálytalanul lehet közlekedni a sétányon.

▶ FELÚJÍTJUK AZ OSZK-LIFT BEJÁRATÁT

Jelenleg két új, nagy kapacitású liftet építünk, melyekkel akadálymentesen lehet majd eljutni a Palota útról a Csikós udvarba. Ezeket a Tabán felől, az Országos Széchényi Könyvtár liftjének bejáratától lehet majd elérni, ezért megkezdjük ennek a területnek a megújítását is. Felújítjuk az épületbe vezető bronzkaput, és a lift előtérét is újjávarázsoljuk, megszüntetve a lepusztult körülményeket. Ezért, várhatóan augusztus végéig, a területet ideiglenesen le kell zárunk, az OSZK-liftet pedig naponta csak 9 óra előtt és 16 óra után lehet használni.

HA AZ ARANYSZARVAS BESZÉLNI TUDNA

Különleges épület áll a Szarvas téren: több mint háromszáz éve látja vendégül a budai Vár aljában található Szarvas-ház az arra járókat, hol kávéval, hol egy pohár borral, hol finom ebédrel. Napjainkban Aranyszarvas néven étteremként várja látogatóit, magyaros fogásokkal, nagy terasszal és a szó legjobb értelmében vett vendéglátással.

1811-ben a nagy tabáni tűzvész után a környékre, a mai Mesemúzeum épületébe költözött Sággy Ferenc nyomdász. A korábban már itt működő kocsmát a két szomszédos házzal összeépítve kávéházat nyitott, amely nyelvművelők, irodalmárok találkozóhelye lett. Úgy tartja a fáma, hogy a forradalom idején tartóztattak itt le költőt lázító verséért, de a kávéházban látták Aulich Lajos tábornokot is Buda ostroma alatt.

A gazdag múltú épület, a csodás kilátás, az akkoriban szórakozónegyeddé alakuló Tabán miatt a helyszín tökéletesen megfelelt egy kávéháznak, így nem meglepő, hogy egészen az 1920-as évek végéig elsősorban feketét szolgáltak fel itt. Később néhány évtizeden át gyógyszertár működött benne, majd a múlt század második felében vadételekre specializálódó étterem, Aranyszarvas néven. A közelmúltban azonban a hely bezárt, így a 2010-es évek közepén az épület üresen állt.

Amikor a Budavári Mátyás étteremnek harminc év után költöznie kellett, a tulajdonosok úgy gondolták, a korábbi Aranyszarvas tökéletes helyszín az újrakezdéshez, és a teljes személyzettel átköltöztek a Vár aljába.

„Szerettük volna megmenteni ezt a patinás helyet, visszaadni a régi fényét” – meséli Paulus Zsolt ügyvezető, társtulajdonos. A régi értékekre alapozó, hagyományos éttermet nyitottak itt 2018-ban. Az alapvetően magyaros, vadételekkel kiegészített étlapon a mai kor szellemében szerepelnek vegetáriánus, különféle mentes fogások, különlegesebb húsok, mint a bárány, és

persze hal is. Az egyik legnépszerűbb étel a parasztszónkába göngyölt aranyszarvassteak zöldborsmártással, amely a séf, Csanya Szabolcs saját receptje. Elsősorban a hazai vendéggörre alapoznak, ezért vannak például napi menük, de a magyaros ételeket kereső külföldiek is szívesen betérnek hozzájuk, s a finom ételek mellett beszélgetve tovább gazdagítják a Szarvas-ház sok évszázados történetét. ☘

együtt tovább piritjuk, amíg a hús levet nem ereszt. Ízesítjük sóval, borssal, borókabogyóval, babérlevéllel, fokhagymával, pirospaprikával, és annyi vizet öntünk rá, hogy ellepje. Fedő alatt pároljuk, amikor pedig a pörköltünk már majdnem kész, hozzáadjuk a kakukkfűvet, az áfonyát vagy áfonyalekvárt és a vörösbort. Krokettel vagy házi készítésű galuskával tálaljuk.

VÖRÖSBOROS, ÁFONYÁS VADDISZNÓPÖRKÖLT

Hozzávalók:

- 1 kg vaddisznócomb
- 2 ek. sertészsír
- 30 dkg vöröshagyma
- só, őrölt bors, pirospaprika
- 3 db babérlevél
- 3 gerezd fokhagyma
- 5-6 szem borókabogyó
- 1 dkg kakukkfű
- 2 dl vörösbort
- 1 dkg áfonya vagy áfonyalekvár

Elkészítés:

A vaddisznóhúst megtisztítjuk, felkockázzuk és megmossuk. A hagymát apróra vágjuk, olajon aransárgára piritjuk. Rátesszük a húst, és

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra csábítjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése tehát: melyik várbéli iparművészeti remekmű részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét szeptember 3-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire.

	☘	KÁVÉÜLEDÉK	RUHAMÉRET	TEPLÓMI HANGSZER	LEMEZ SZÉLEI!	NITROGÉN VEGYJELE	☘
	1						A
NÉVELŐ			A SZÉLEIN RÁZ! SUPERMAN JELE			IPSZILON MUTATÓ NÉVMÁS	
CSALÁDI GAZDASÁG KÉSZÜL A HÁZ					EGYIK VITAMIN HALVÁNY-PIROS BOR		OMÁNI AUTÓJEL
☘	2	KÖNYÖRÖG, KÉRLEL	PÉCS CENTRUMA! A NYOMÁS JELE		HEGYCSÚCS RÉGIESEN AMPER		
KÖRGALLÉR				CELEBESZI VADTULOK KUTYA-LAKHELY			IBOLYÁNTÚLI FÉNY
RÓMAI APRÓPÉNZ			ÜGYOSZTÁLY KÁRTYA-JELZÉS		TOKAJI BORFAJTA OXIGÉN VEGYJELE		
☘	N					KÖZÉPKÉK!	VANÁDIUM VEGYJELE

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajkoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

Szent István-terem

Újjászületett a Budavári Palota csodája!

A történelmi terem és a kiállítás
2021. augusztus 20-tól látogatható.

szentistvanterem.hu